

Шматков Даніїл Ігорович

*Старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту
правового забезпечення інноваційного розвитку*

Національної академії правових наук України

ORCID: 0000-0003-2952-4070

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕМОНСТРУВАННЯ ВІНАХОДІВ ОБОРОННОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ КРАУДФАНДИНГОВИХ ПЛАТФОРМАХ

У статті представлено результати науково-правового аналізу двох питань: Чи можуть власники веб-сайту демонструвати продукти, називаючи їх винаходами, якщо ці продукти не пройшли офіційну експертизу Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій? Чи можуть зазначені продукти відноситись до секретних винаходів та які обмеження це накладає на відповідне розкриття? Встановлено, що використання слова «винахід» під час демонстрування продуктів оборонного призначення на українських краудфандингових платформах не порушує норм відповідних законів. Ризики порушення режиму секретності винаходів під час такого демонстрування є невисокими.

Ключові слова: краудфандинг, винахід, інтелектуальна власність, секретний винахід, введення в оману.

Daniil Shmatkov

*Senior Research Associate of the Scientific and Research Institute
of Providing Legal Framework for the Innovative Development
of National Academy of Legal Sciences of Ukraine*

LEGAL ASPECTS OF DISPLAYING DEFENSE INVENTIONS ON UKRAINIAN CROWDFUNDING PLATFORMS

The article presents the results of a scientific and legal analysis of two questions: Can website owners display products, calling them inventions, if these products have not passed the official examination of the Ukrainian National Office of Intellectual Property and Innovation? Can the products in question be classified as secret inventions and what limitations does this place on disclosure? It has been established that the use of the word "invention" when demonstrating defense

products on Ukrainian crowdfunding platforms does not violate the norms of the relevant laws. The risks of violation of the regime of secrecy of inventions during such displaying are low.

Keywords: crowdfunding, invention, intellectual property, secret invention, misleading.

У воєнний час суспільства концентрують усі свої можливості задля надання відсічі ворогові. В Україні одним з найяскравіших прикладів такої концентрації зусиль є краудфандинг. Зазначений метод залучення коштів став масовим [1] і дуже активно використовується, серед іншого, для покупки обладнання для Збройних сил України [2–3]. Окрім купівлі готового військового обладнання, краудфандинг використовується для підтримки розроблення інноваційного озброєння національними виробниками [4] – особливості правового регулювання цього підходу потребують аналізу з огляду на наступні питання:

- чи можуть власники веб-сайту демонструвати продукти, називаючи їх винаходами, якщо ці продукти не пройшли офіційну експертизу Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій?

- чи можуть зазначені продукти відноситись до секретних винаходів та які обмеження це накладає на відповідне розкриття?

Далі у статті наведено аналіз, що надає детальні та обґрунтовані відповіді на ці питання.

Варто зазначити, що, хоча краудфандинг прямо не згадується в українському законодавстві, наприклад, Закон України «Про платіжні послуги» (редакції від 01.04.2023), надає багато положень, що можуть застосовуватись для регулювання галузі. Виходячи з піднятих питань у цьому дослідженні, необхідно звернути увагу на статтю 33 згаданого Закону, якою забороняється поширення в будь-якій формі та в будь-який спосіб надавачами платіжних послуг (іншими особами від імені та/або за дорученням надавачів платіжних послуг) неповної, неточної або недостовірної інформації (у тому числі в рекламі) про їхню діяльність у сфері надання платіжних послуг, про платіжні послуги, які вони надають, про умови отримання таких платіжних послуг, а також недобросовісна реклама у сфері платіжних послуг забороняються. У

статті 27 Закону України «Про рекламу» зазначено, що особи, винні у порушенні законодавства про рекламу, несуть дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність відповідно до закону. У статті 27 Регламенту ЄС 2020/1503 Про європейських постачальників послуг краудфандингу для бізнесу визначено, що інформація, що міститься в маркетинговому повідомленні, має бути достовірною, ясною і не вводити в оману.

Чи є достовірною інформація про те, що гроші збираються на винахід, але такий продукт не пройшов офіційну експертизу Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій і не отримав патент на винахід? Загалом питання промислової власності не є простими [5] і потребують певних знань [6]. Тут необхідно розглянути два етапи – визнання експертизою винахідницького рівня, новизни та промислової придатності, а також безпосереднє отримання патенту та правового захисту.

Розглянемо Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» редакції від 15.04.2023 у цьому контексті. У тексті Закону постійно використовується фраза «патент на винахід» – це є доказом того, що створення винаходу передусь отриманню патенту на нього. Та сама фраза використовується і в Паризькій конвенції з охорони промислової власності від 20 березня 1883 р. У словнику Європейського патентного відомства зазначено, що для того, щоб бути патентоспроможним, винахід має бути новим, включати винахідницький рівень (тобто не бути очевидним для тих, хто має звичайні навички у певній галузі винаходу) і бути придатним для промислового застосування [7] – винахід і його патентоспроможність є термінами, що можна розділити.

Необхідно навести ще декілька очевидних прикладів, з яких стає зрозуміло, що відсутність патенту не обмежує використання слова «винахід» поряд із продуктом:

- винахід отримав патент в одній країні, але не отримав в Україні – це все ще винахід;

- винахід пройшов експертизу в Україні, яка підтвердила наявність у ньому новизни, винахідницького рівня та промислової придатності, але заявник не сплатив збір за видачу патенту і не отримав правового захисту – це все ще винахід;

- продукт пройшов би експертизу в Україні, яка б підтвердила наявність у ньому новизни, винахідницького рівня та промислової придатності, але таку заявку не було подано (або своєчасно подано) – це все ще винахід;

- винахід пройшов експертизу в Україні, заявник отримав патент, але не сплатив збори за підтримання чинності або обмежений термін чинності патенту сплив – це все ще винахід.

Другим аспектом, який потребує розгляду у цьому контексті є питання «Чи є достовірною інформація про те, що гроші збираються на винахід, але такий продукт не пройшов офіційну експертизу Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій?» (незалежно від наявності патенту). Відповідно до словнику Європейського патентного відомства [7], винаходом є новий продукт, процес або апарат або будь-яке нове їх використання – тут чітко висувається умова наявності новизни для того, щоб називати продукт, процес або апарат винаходом.

У статті 1 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» зазначено, що винаходом є результат інтелектуальної, творчої діяльності людини в будь-якій сфері технології – навіть вимоги наявності новизни тут немає. Тобто в українських реаліях винаходом може вважатись, наприклад, творчий зворотний інжиніринг або творче копіювання запатентованого винаходу. Але, оскільки предметом статті є демонстрування винаходів оборонного призначення саме на українських краудфандингових платформах, необхідно прийняти визначення, представлене в українському Законі і зробити висновок про те, що не встановлено порушення жодного зі згаданих законів через демонстрування продукту з використанням слова «винахід».

Останнім правовим аспектом, який необхідно тут розглянути, є питання віднесення продуктів оборонного призначення до секретних винаходів.

Відповідно до статті 8 Закону України «Про державну таємницю» до такої таємниці, серед іншого, у сфері оборони відноситься інформація про винаходи, дослідження і розробку нових зразків озброєння в інтересах забезпечення національної безпеки і оборони та про результати таких досліджень і розробок.

У статті 1 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» зазначено, що секретним винаходом є винахід, що містить інформацію, віднесено до державної таємниці, права на який засвідчуються патентом на секретний винахід. Відповідно до статті 16 цього Закону державний експерт приймає рішення про віднесення винаходу до секретних винаходів. Стаття 10 Закону України «Про державну таємницю» описує порядок віднесення інформації до державної таємниці, яке здійснюється мотивованим рішенням державного експерта з питань таємниць за його власною ініціативою, за зверненням керівників відповідних державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій чи громадян. Очевидно, що секретні винаходи не можуть вільно демонструватись на краудфандингових платформах.

Оскільки згідно зі статтею 23 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» відомості про державну реєстрацію секретного винаходу не публікуються, важко перевірити чи віднесено продукти, представлені на українських краудфандингових платформах, до секретних винаходів, але можна спробувати покластись на правову обачність власників відповідних вебсайтів та ініціативність (про яку мова йде в законодавстві) державних експертів, які б, ймовірно, віднесли винаходи до секретних, якщо б у цьому була потреба і для цього були підстави.

Окрім того, варто звернути уваги на ще декілька положень: відповідно до статті 27 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» володілець патенту на секретний винахід має право внести відповідному державному експертові пропозицію про розсекречування винаходу (корисної моделі) чи зміну встановленого ступеня секретності; згідно зі статтею 29

Закону України «Про інформацію» редакції від 31.03.2023 інформація з обмеженим доступом може бути поширена, якщо вона є суспільно необхідною, тобто є предметом суспільного інтересу, і право громадськості знати цю інформацію переважає потенційну шкоду від її поширення. Другу норму, звичайно, значно важче застосувати у контексті питання, ніж першу, але загалом необхідно зафіксувати як можливість переходу винаходу до секретного винаходу, так і руху у зворотному напрямі.

Отже, використання слова «винахід» під час демонстрування продуктів оборонного призначення на українських краудфандингових платформах не порушує норм розглянутих законів. Ризики порушення режиму секретності винаходів під час такого демонстрування є невисокими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kunertova, D. (2023). The war in Ukraine shows the game-changing effect of drones depends on the game. *Bulletin of the Atomic Scientists*, 79, 2, 95–102.

2. Amdal, A. S. D. (2022). Civilian and Private Actors' Support of Ukrainian National Resistance. URL: [https://ffipublikasjoner.archive.knowledgearc.net/bitstream/handle/20.500.12242/3076/\(U\)%2022-02157%20-%20Eksternnotat.pdf](https://ffipublikasjoner.archive.knowledgearc.net/bitstream/handle/20.500.12242/3076/(U)%2022-02157%20-%20Eksternnotat.pdf).

3. Redko, O., Moskalenko, O., Vdodovych, Y. (2022). The Role of Crowdfunding Systems During Crises and Military Actions. *Baltic Journal of Economic Studies*, 8, 4, 117–121.

4. National platform of wartime inventors and inventions. URL: <https://braveinventors.com/en/>.

5. Shmatkov, D. (2021). Intellectual Property Management of Industrial Software Products: The Case of Triol Corp. *2021 IEEE 8th International Conference on Problems of Infocommunications, Science and Technology (PIC S&T) (Kharkiv, October, 2021)*. IEEE, 108–112. DOI: 10.1109/PICST54195.2021.9772237.

6. Shmatkov, D., Hlibko, S., Tokarieva, K., Zagalaz, J. C. (2021). On the question of why copyright cannot be synonymous with intellectual property within

digital competence frameworks. *Revista de la propiedad inmaterial*, 32, 215–231.
doi: <https://doi.org/10.18601/16571959.n32.07>.

7. EPO. *Glossary*. URL: <https://www.epo.org/service-support/glossary.html#i>.

REFERENCES

1. Kunertova, D. (2023). The war in Ukraine shows the game-changing effect of drones depends on the game. *Bulletin of the Atomic Scientists*, 79(2), 95-102.

2. Amdal, A. S. D. (2022). *Civilian and Private Actors' Support of Ukrainian National Resistance*. Retrieved from [https://ffi-publikasjoner.archive.knowledgearc.net/bitstream/handle/20.500.12242/3076/\(U\)%2022-02157%20-%20Eksternnotat.pdf](https://ffi-publikasjoner.archive.knowledgearc.net/bitstream/handle/20.500.12242/3076/(U)%2022-02157%20-%20Eksternnotat.pdf).

3. Redko, O., Moskalenko, O., & Vdodovych, Y. (2022). The Role of Crowdfunding Systems During Crises and Military Actions. *Baltic Journal of Economic Studies*, 8(4), 117-121.

4. National platform of wartime inventors and inventions. Retrieved from <https://braveinventors.com/en/>.

5. Shmatkov, D. (2021, October). Intellectual Property Management of Industrial Software Products: The Case of Triol Corp. In *2021 IEEE 8th International Conference on Problems of Infocommunications, Science and Technology (PIC S&T)* (pp. 108-112). IEEE. DOI: 10.1109/PICST54195.2021.9772237.

6. Shmatkov, D., Hlibko, S., Tokarieva, K., & Zagalaz, J. C. (2021). On the question of why copyright cannot be synonymous with intellectual property within digital competence frameworks. *Revista de la propiedad inmaterial*, 32, 215-231.
doi: <https://doi.org/10.18601/16571959.n32.07>.

7. EPO. *Glossary*. Retrieved from <https://www.epo.org/service-support/glossary.html#i>.